

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою Запорізької
державної інженерної академії

протокол № _____

від “ _____ ” _____ 20__ р.

КОНЦЕПЦІЯ

розвитку дистанційного навчання в
Запорізькій державній інженерній академії
на 2014-2018 роки

Схвалено на засіданні
науково-методичної ради ЗДІА
протокол № 1 від 19.09.2014 р.

Д.Є. Швець, професор, нач. НВ
О.І. Чепрасов, професор, декан ФЕЕ
В.В. Глущевський, доцент, декан ФЕУ
І.Ф. Червоний, професор, зав. кафедрою МКМ
Банах В.А. , професор, зав. кафедрою МБГ
О.Д. Шамровський, професор, зав. кафедрою ПЗАС
М.М. Пруденко, професор, зав. кафедрою ВПМ
Т.О. Меліхова, доцент, заст. зав. кафедрою ОіА
Н.П. Полякова, доцент, керівник сектору МТЗНП НМВ
Є.М. Кісельов, доцент, нач. НМВ
Т.К. Семенюк, директор бібліотеки

1. Загальні положення та визначення

Концепція розвитку дистанційного навчання в Запорізькій державній інженерній академії (далі – Концепція) є системою положень, що визначають мету, завдання, напрямки та принципи організації роботи щодо впровадження та реалізації системи дистанційного навчання у даному навчальному закладі.

Потребу у розробці та прийнятті Концепції зумовлено суттєвими змінами у сфері освіти, спричиненими світовим процесом переходу від індустріального до інформаційного суспільства, а також впливом на сучасну освіту Болонського процесу.

Для досягнення значних освітніх результатів необхідно швидкими темпами розвивати дистанційну освіту, запровадження якої в Україні передбачено Національною програмою інформатизації, в результаті чого повинні відбутися наступні позитивні зміни:

- поява нових можливостей для оновлення змісту навчання та методів викладання дисциплін і розповсюдження знань;
- розширення доступу до всіх рівнів освіти, реалізація можливості її одержання для великої кількості молодих людей, включаючи тих, хто не може навчатись у вищих навчальних закладах за традиційними формами внаслідок браку фінансових або фізичних можливостей, професійної зайнятості, віддаленості від великих міст, престижних навчальних закладів тощо;
- реалізація системи безперервної освіти "протягом всього життя", включаючи середню, довузівську, вищу та післядипломну;
- індивідуалізація навчання при масовості освіти тощо.

ВИЗНАЧЕННЯ

Дистанційне навчання – індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі актуальних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

Дистанційна форма навчання – форма організації навчального процесу у закладах освіти, яка забезпечує реалізацію дистанційного навчання та передбачає можливість отримання випускниками документів державного зразка про відповідний освітній рівень.

Технології дистанційного навчання – комплекс освітніх технологій, включаючи психолого-педагогічні та інформаційно-комунікаційні, які надають можливість реалізувати процес дистанційного навчання.

Психолого-педагогічні технології дистанційного навчання – система засобів, прийомів, кроків, послідовне здійснення яких забезпечує виконання завдань навчання, виховання і розвитку особистості та гарантований результат з урахуванням особливостей учасників процесу дистанційного навчання.

Інформаційно-комунікаційні технології дистанційного навчання – технології створення, накопичення, зберігання та доступу до веб-ресурсів (електронних ресурсів) навчальної програми (дисципліни), а також забезпечення організації і супроводу навчального процесу за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення та засобів телекомунікаційного зв'язку, у тому числі Інтернет.

Незначна за часом та обсягом частина навчального процесу дистанційної освіти може здійснюватись за очною формою (складання

іспитів, практичні, лабораторні роботи тощо). Кількісні та змістовні показники цієї частини залежать від напрямку підготовки (спеціальності) та етапу розвитку дистанційної освіти.

Технології дистанційного навчання можуть використовуватись не тільки в дистанційній освіті, а й в інших формах навчання: очній, заочній, крім того - в окремих дисциплінах або блоках дисциплін, що призначені для підвищення освітнього рівня чи кваліфікації окремих осіб та (або) груп слухачів.

ХАРАКТЕРНІ РИСИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВИТИ

Гнучкість: учні, студенти, слухачі, що одержують дистанційну освіту, в основному навчаються у зручний для себе час та у зручному місці.

Модульність: в основу програми дистанційної освіти покладається модульний принцип; кожний окремий курс створює цілісне уявлення про окрему предметну область, що дозволяє з набору незалежних курсів-модулів сформувати навчальну програму, що відповідає індивідуальним чи груповим потребам.

Паралельність: навчання здійснюється одночасно з професійною діяльністю (або з навчанням за іншим напрямком), тобто без відриву від виробництва або іншого виду діяльності.

Велика аудиторія: одночасне звернення до багатьох джерел навчальної інформації великої кількості учнів, студентів та слухачів, спілкування за допомогою телекомунікаційного зв'язку студентів між собою та з викладачами.

Економічність: ефективне використання навчальних площ та технічних засобів, концентроване і уніфіковане представлення інформації,

використання і розвиток комп'ютерного моделювання повинні призвести до зниження витрат на підготовку фахівців.

Технологічність: використання в навчальному процесі нових досягнень інформаційних технологій, які сприяють входженню людини у світовий інформаційний простір.

Соціальна рівність: рівні можливості одержання освіти незалежно від місця проживання, стану здоров'я і соціального статусу.

Інтернаціональність: можливість одержати освіту у навчальних закладах іноземних держав, не виїжджаючи зі своєї країни та надавати освітні послуги іноземним громадянам і співвітчизникам, що проживають за кордоном.

Нова роль викладача: дистанційна освіта розширює і оновлює роль викладача, робить його наставником-консультантом, який повинен координувати пізнавальний процес, постійно удосконалювати ті курси, які він викладає, підвищувати творчу активність і кваліфікацію відповідно до нововведень та інновацій.

Позитивний вплив на студента (учня, слухача): підвищення творчого та інтелектуального потенціалу людини, що одержує дистанційну освіту, за рахунок самоорганізації, прагнення до знань, використання сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій, вміння самостійно приймати відповідальні рішення.

Якість: якість дистанційної освіти не поступається якості очної форми навчання, оскільки для підготовки дидактичних засобів залучається найкращий професорсько-викладацький склад і використовуються найсучасніші навчально-методичні матеріали; передбачається введення спеціалізованого контролю якості дистанційної освіти на відповідність її освітнім стандартам.

ЗАКОНОДАВЧІ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ

При розробці Концепції до уваги бралися чинні документи Міністерства освіти і науки України:

- Конституція України;
- Закон України “Про освіту”;
- Закон України “Про вищу освіту”;
- Положення про дистанційне навчання, затверджене наказом МОНУ від 25 квітня 2013 року № 466, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 30 квітня 2013 року за № 703/23235.
- Вимоги до вищих навчальних закладів та закладів післядипломної освіти, наукових, освітньо-наукових установ, що надають освітні послуги за дистанційною формою навчання з підготовки та підвищення кваліфікації фахівців за акредитованими напрямками і спеціальностями, затверджені наказом МОНУ від 30 жовтня 2013 року № 1518, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 31 жовтня 2013 року за № 1857/24389.
- Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні, схвалена Кабінетом міністрів України 15 травня 2013 року № 386-р.
- Закон України “Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки” від 9 січня 2007 року № 537-V;
- Закон України «Про національну програму інформатизації» від 4 лютого 1998 р. N 74/98-ВР зі змінами;
- Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, схвалена Указом Президента України від 25 червня 2013 року №344/2013.

2. Мета створення та основні завдання системи дистанційного навчання у Запорізькій державній інженерній академії

Головною метою створення системи дистанційного навчання в Запорізькій державній інженерній академії є забезпечення загальнонаціонального доступу студентам (учням, слухачам) до освітніх ресурсів шляхом використання сучасних інформаційних технологій та телекомунікаційних мереж з метою отримання якісних знань, набуття умінь та навичок відповідно до обраної навчальної програми за місцем їх проживання або тимчасового перебування.

Основні завдання системи дистанційного навчання:

- формування нормативно-правового, організаційного, навчально-методичного, інформаційно-телекомунікаційного, матеріально-технічного, кадрового, економічного та фінансового забезпечення, впровадження та розвиток як дистанційної освіти, так і дистанційного навчання за окремими курсами або блоками курсів;
- застосування дистанційних технологій не тільки в дистанційній освіті, а й в усіх формах навчання: очній, заочній;
- забезпечення професійної орієнтації та самовизначення для майбутніх фахівців;
- використання технологій дистанційного навчання для перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів у сфері підприємництва; державного та муніципального управління, фінансово-банківської системи; викладачів середніх шкіл, професійно-технічних і вищих навчальних закладів тощо;

- розширення можливостей доступу різних категорій студентів (учнів, слухачів) до якісного навчання за відповідними програмами;
- підвищення якості та ефективності навчального процесу шляхом застосування актуальних освітніх технологій;
- створення додаткових можливостей для спілкування науково-педагогічних (педагогічних) працівників зі студентами (учнями, слухачами) та студентів (учнів, слухачів) між собою в рамках активного творчого засвоєння програми навчання;
- забезпечення контролю якості освіти.

3. Принципи створення та функціонування системи дистанційного навчання в Запорізькій державній інженерній академії

При впровадженні та розвитку системи дистанційного навчання в Запорізькій державній інженерній академії необхідно у повному обсязі використати накопичений досвід, інформаційно-комунікаційні ресурси та технології, досвід у здійсненні дистанційного навчання та існуючу телекомунікаційну інфраструктуру.

Розроблена система дистанційного навчання повинна реалізовувати наступні принципи:

- **неперервності** – забезпечення та залучення в дистанційному навчанні всіх прийнятих рівнів освіти в Україні – початкової, загальної середньої, професійної, підготовки, вищої, додаткової, післядипломної;
- **врахування індивідуальних особливостей студентів (учнів, слухачів)** у процесі розробки дистанційного курсу передбачає модулі, заздалегідь розраховані на індивідуальні особливості тих, хто навчається, за трьома рівнями: психофізіологічним,

психологічним і соціально-психологічним, а також за рівнем їх базової підготовки до навчання дистанційно;

- **інтеграції** – створення віртуальної електронної бібліотеки навчальних дистанційних курсів, банків даних та баз знань із захистом відповідних авторських прав;
- **глобалізації** – відкритість інформаційних ресурсів та організація навчальних процесів для всіх учасників системи дистанційної освіти з використанням телекомунікаційних мереж тощо.

4. Етапи заходів щодо створення і розвитку системи дистанційного навчання в Запорізькій державній інженерній академії

Створення та розвиток системи дистанційного навчання в Запорізькій державній інженерній академії передбачається в два етапи.

I етап (протягом 2014-2016рр.)

1. Провести аналіз стану технічного, аудиторного, науково-методичного та кадрового забезпечення Запорізької державної інженерної академії з питань можливості повноцінної реалізації дистанційного навчання.
2. Визначити напрями (спеціальності), у тому числі спеціальності підвищення кваліфікації, за якими буде здійснюватися дистанційне навчання.
3. Створити підрозділ ДН ЗДІА з відповідним кадровим, матеріально-технічним та фінансовим забезпеченням, для організаційної і технологічної підтримки навчання за дистанційною формою
4. Створити методичну комісію ЗДІА з дистанційного навчання
5. Провести необхідні роботи з забезпечення Центру ДН та інших підрозділів ЗДІА комп'ютерним та периферійним обладнанням,

необхідним для здійснення навчального процесу за дистанційною формою навчання.

6. Провести необхідні роботи щодо забезпечення функціонування локальної інформаційно-комунікаційної мережі із доступом до мережі Інтернет
7. Для організаційного забезпечення дистанційної форми навчання розробити та затвердити:
 - положення про дистанційне навчання в Запорізькій державній інженерній академії;
 - положення про навчально-методичну експертизу, сертифікацію, створення, оновлення, використання, захист і зберігання веб-ресурсів навчальних дисциплін в Запорізькій державній інженерній академії;
 - норми часу для обліку навчальної та методичної роботи науково-педагогічних (педагогічних) працівників при організації дистанційного навчання;
 - навчальні плани для обраних напрямів та спеціальностей.
8. Організувати створення системи перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів з технологій дистанційного навчання, включаючи педагогічних, науково-педагогічних працівників, фахівців з інформаційних технологій, методистів, менеджерів тощо.
9. Впровадити та наповнити систему дистанційного навчання ЗДІА веб-ресурсами навчальних дисциплін обраних спеціальностей (100% наповнення для першого та другого року навчання).
10. Забезпечити дотримання «Вимог до вищих навчальних закладів та закладів післядипломної освіти, наукових, освітньо-

наукових установ, що надають освітні послуги за дистанційною формою навчання».

11. Розробити засади фінансування системи дистанційного навчання в Запорізькій державній інженерній академії.
12. Провести навчально-методичну експертизу та сертифікацію веб-ресурсів першого та другого року навчання обраних спеціальностей.
13. Розробити та затвердити умови вступу студентів (слухачів) на дистанційну форму навчання в Запорізьку державну інженерну академію.

II етап (наступні роки)

1. Повномасштабне розгортання і впровадження дистанційної освіти як форми навчання, рівноцінної з очною, заочною
2. Розширення спеціальностей для дистанційного навчання.
3. Співпраця з ВНЗ як України так і закордонними у сфері дистанційного навчання, обмін досвідом.
4. Підвищення якості, доступності та конкурентоспроможності дистанційної освіти на вітчизняному та світовому ринку праці й освітніх послуг.
5. Створення нових методів та надання нових можливостей для наукового пошуку і технологічного розвитку; підвищення ефективності наукових досліджень, створення умов для ефективного міжнародного наукового співробітництва;
6. Забезпечення доступу громадян до науково-освітніх ресурсів і створення умов для безперервного навчання протягом усього життя.

7. Постійний моніторинг якості розвитку дистанційного навчання в Запорізькій державній інженерній академії.

5. Соціальні групи, на які орієнтується система дистанційного навчання в Запорізькій державній інженерній академії

В Запорізькій державній інженерній академії система дистанційного навчання орієнтується на наступні категорії користувачів:

- учні старших класів, які бажають одержати додаткові знання паралельно з навчанням у школі;
- особи, які готуються до вступу до вищих навчальних закладів;
- молодь, яка не має можливості одержати високоякісні освітні послуги в традиційній системі освіти із-за обмеженості пропускнуої спроможності цієї системи, необхідності суміщення навчання з роботою, географічної віддаленості від обласних центрів і престижних навчальних закладів;
- особи, які мають медичні обмеження для одержання регулярної освіти;
- військовослужбовці, які звільняються зі Збройних Сил України і члени їхніх родин;
- військовослужбовці строкової служби Збройних Сил України, МВС України та прикордонних військ України;
- безробітні;
- керівники державних органів управління різних рівнів;
- студенти, які бажають одержати другу паралельну освіту;
- особи, які бажають одержати післядипломну освіту;
- особи, які відбувають покарання в місцях позбавлення волі;

- громадяни зарубіжних країн.

6. Фінансування системи дистанційного навчання в Запорізькій державній інженерній академії

Фінансове забезпечення дистанційного навчання в Запорізькій державній інженерній академії здійснюється за рахунок коштів: замовника освітніх послуг (фізичної або юридичної особи); грантів національних та міжнародних організацій; добровільних внесків і пожертв; інших надходжень, що не заборонені чинним законодавством.

Фінансові відносини між Запорізькою державною інженерною академією, що забезпечує дистанційне навчання, та іншими установами, організаціями, підприємствами, які є замовниками освітніх послуг, здійснюються відповідно до двосторонніх або багатосторонніх договорів.

7. Очікувані наслідки створення системи дистанційного навчання в Запорізькій державній інженерній академії

Система дистанційної освіти в Запорізькій державній інженерній академії забезпечить:

- розширення кола споживачів освітніх послуг, у тому числі у важкодоступних, малонаселених регіонах, у районах, віддалених від наукових і культурних центрів;
- підвищення якості навчання студентів, слухачів і школярів незалежно від їхнього місцезнаходження;
- створення спеціальних курсів дистанційного навчання, які спрямовані на підвищення кваліфікації і перепідготовку кадрів;

- можливість одержання освіти за українськими програмами громадянам зарубіжних країн;
- реалізацію системи безперервної освіти "освіта впродовж життя";
- індивідуалізацію навчання при масовості освіти тощо.